

Wyrok z dnia 23 września 1999 r.

II UKN 127/99

Prawo do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych wynikające z art. 6 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.) podlega dziedziczeniu.

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 września 1999 r. sprawy z wniosku Ireny K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w A. o świadectwa rekompensacyjne, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 stycznia 1999 r. [...]

1. z m i e n i ł zaskarżony wyrok, poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 29 września 1998 r. [...] oraz decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w A. z dnia 29 stycznia 1998 r. [...] i ustalił, że wnioskodawczynie - jako następcy prawnemu Tadeusza K. przysługują świadectwa rekompensacyjne o wartości 8054 zł (osiem tysięcy pięćdziesiąt cztery),

2. zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 2211 zł (dwa tysiące dwieście jedenaście) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 29 września 1998 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił odwołanie wnioskodawczynie Ireny K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w A. z dnia 29 stycznia 1998 r. odmawiającej przyznania prawa do świadectw rekompensacyjnych należnych zmarłemu mężowi Tadeuszowi K. po ustaleniu następującego stanu faktycznego.

Tadeusz K. był uprawniony do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych na podstawie ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrehabilitowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164), był bowiem uprawniony do wzrostu emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Prawo do tego wzrostu utracił w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewalforyzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

W tej sytuacji został on umieszczony przez organ rentowy na liście uprawnionych i przyznano mu świadectwa na kwotę 8054 zł. W dniu 14 czerwca 1997 r. mąż wnioskodawczynie zmarł. W ocenie Sądu, wnioskodawczynie nie ma prawa do otrzymania świadectw rekompensacyjnych po mężu, gdyż – z mocy art. 6 ustawy o zrehabilitowaniu... – prawo to jest niezbywalne, jako związane z osobą uprawnioną i nie podlega dziedziczeniu.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku nie uwzględnił apelacji wnioskodawczynie, podzielając poglądy Sądu pierwszej instancji zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (wyrok z dnia 13 stycznia 1999 r. [...]).

W kasacji wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 6 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. i wniosła o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W ocenie skarżącej niezbywalność prawa oznacza niemożność obrotu nim (sprzedaż, zamiana, darowizna), ale nie wyłącza tego prawa z masy spadkowej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Zarzut błędnej wykładni prawa materialnego – art. 6 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. – podniesiony w kasacji jest trafny.

Ustawa z dnia 6 marca 1997 r. o zrehabilitowaniu (...) utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent zagwarantowała osobom uprawnionym, w tym emerytom i rencistom uprawnionym do wzrostów lub dodatków z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które prawo to utraciły na podstawie art. 6 ust. 5 ustawy o rewalforyzacji, nieodpłatne nabycie świadectw rekompensacyjnych o łącznej wartości nominalnej równej należności ustalonej zgodnie

z załącznikiem do ustawy. Prawo to jako ściśle związane z osobą uprawnioną ma charakter niezbywalny, co oznacza, że jest ono nieprzenaszalne w drodze czynności prawnej *inter vivos* (obrot). Nie oznacza to jednak, że zmiana osoby uprawnionej w ogóle nie może nastąpić, bowiem nie sposób przyjąć, aby prawo to nie podlegało dziedziczeniu, a więc aby wyłączona była jego prawna sukcesja. Mąż wnioskodawczyni został umieszczony na liście uprawnionych do otrzymania świadczeń rekompensacyjnych o wartości 8054 zł (załącznik do ustawy – pkt 2 lit. a), a więc jego prawo wynikające z ustawy zostało zrealizowane (został umieszczony w spisie uprawnionych – art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy). Gdyby otrzymał świadczenia rekompensacyjne – w sensie materialnym – to ten skarbowy papier wartościowy na okaziciela, dopuszczony z mocy prawa do publicznego obrotu, mógłby zostać zbyty w drodze czynności prawnych (art. 9, 10 i 11 ustawy). Po śmierci osoby uprawnionej, świadczenia rekompensacyjne jej należne przysługują osobom uprawnionym – art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Należy zauważyć, że omawiana ustawa została znowelizowana ustawą z dnia 23 lipca 1999 r. o zmianie ustawy o zrehabilitowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 72, poz. 801). W obecnym stanie prawnym do rekompensat nie stosuje się przepisów dotyczących świadczeń ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych, podlegają więc one reżimowi „cywilnemu”, a po śmierci osoby uprawnionej do otrzymania świadczeń rekompensacyjnych, jej spadkobiercy odbierają rekompensatę, po uprzednim okazaniu prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (art. 21a ustawy z dnia 6 marca 1997 r.). Oznacza to zmianę jedynie w zakresie podstawy następstwa prawnego. O ile poprzednio – do dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej, a więc do 14 września 1999 r. – był nią art. 104 ust. 1 ustawy o z.e.p., o tyle obecnie jest nią art. 21a ustawy. Nie zmienia to jednak faktu, że to i obecnie niezbywalne prawo podlega dziedziczeniu, tym bardziej zaś dziedziczeniu podlega sama należna rekompensata, po stwierdzeniu, że prawo do niej przysługuje. W tym więc stanie rzeczy, gdy w sprawie doszło jedynie do naruszenia prawa materialnego, nie ma zaś naruszeń istotnych przepisów postępowania, Sąd Najwyższy orzekł co do istoty sprawy, zmieniając zaskarżony wyrok, poprzedzający wyrok Sądu pierwszej instancji i decyzję organu rentowego, przyznając wnioskodawczyni dochodzone świadczenia rekompensacyjne.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 KPC, uwzględniając spis kosztów przedłożony przez pełnomocnika wnioskodawczyni.

=====